

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. I. Quibusdam præmissis, referuntur sententiæ,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

tributorum, debet esse in re, & non tantum in intellectu.

Respondeo duplicem esse sensum hujus propositionis, nam vox, *formaliter*, dupliciter sumi potest: primo absolute, & pro essentia & quidditate rei, ut est in se: secundo relative, & pro essentia rei, ut substat diversis conceptibus formalibus intellectus creati, & ab illis extrinsece denominatur distincta. Si ergo hæc propositio: *Sapientia divina, formaliter non est bonitas divina*, in primo sensu accipitur, & usurpetur pro essentia, & quidditate horum attributorum, ut est in se, falsa est, & neganda, cum hæc attributa in se formaliter non distinguantur. Si vero in secundo sensu intelligatur, & sumatur pro essentia & quidditate horum attributorum, ut substat diversis conceptibus formalibus intellectus creati, vera est, & concedenda: sicut tamen hæc distinctio non est formaliter in re, sed tantum fundamentaliter, ita & veritas talis propositionis.

26. Objicies ultimò: Inter passionem demonstratam, & medium per quod demonstratur, debere esse realis distinctio, alias idem per idem probaretur, quod esset potius negari, quam demonstrare; omnesque termini qui de Deo enunciantur, essent synonymi: Sed in Deo unum attributum demonstratur per aliud, ut voluntas per intellectum, intellectus per immaterialitatem, æternitas per immutabilitatem, & alia similia: Ergo inter divina attributa debet esse aliqua realis distinctio.

Respondeo negando Majorem; ad demonstrationem enim non requiritur distinctio realis, inter ea quæ demonstrantur, sed sufficit virtualis, ut constat in proprietatibus entis, quæ in Metaphysica demonstrantur per rationem entis, à qua tamen virtualiter solum distinguuntur. Imò potius, cum ad demonstrationem requiratur connexio inter ea quæ assumuntur & inferuntur; & illa tantò major sit, quantò minor est distinctio in re, tantum abest, quòd ad demonstrationem requiratur distinctio realis inter passionem demonstratam, & medium per quod demonstratur; quin potius talis distinctio illi magis videatur obesse quam prodesse.

Ad id verò quod additur, respondeatur quòd licet aliqua nomina rem eandem significant, si tamen illam significant sub diversis conceptibus qui habeant fundamentum in re, quæ ob sui eminentiam æquivalet pluribus, non sunt, nec dici debent synonyma. Ut enim docet D. Thomas infra quæst. 13. art. 4. nomina non imponuntur solum ad significandas res, sed etiam conceptus; & ideo nominamus sicut concipimus: ubi ergo sunt plures conceptus habentes fundamentum in re, plura etiam sunt nomina non synonyma.

ARTICVLVS III.

An, & quæ distinctio rationis in divinis attributis admittenda sit?

§. I.

Quibusdam præmissis, referuntur sententiæ.

27.

Notandum primò: Distinctionem rationis dividi in distinctionem rationis ratiocinantis, & rationis ratiocinatæ. Prima dicitur illa

A quæ nullum habet fundamentum in re, sed in sola facultate intellectus, pro libito multiplicantis & distinguentis rem quæ nullo modo actu aut virtute est multiplex; ut quando intellectus idem de eodem formaliter prædicat, & Petrum, ut prædicatum, à seipso, ut subjecto, distinguit. Secunda verò est illa quæ habet in re fundamentum, & ab intellectu accipit complementum & actualitatem: ut cum lumen Solis, quod actu est unum, & virtute multiplex: utpote virtualiter continens calorem, siccitatem &c. concipitur ut actu multiplex & distinctum.

Notandum secundo: Distinctionem rationis ratiocinatæ fieri posse, vel per actum iudicativum, affirmando aliqua inter se distingui: vel solum per simplicem apprehensionem, apprehendendo unum sine alio, non tamen iudicando, vel affirmando unum non esse aliud. Distinctio primo modo facta, ut sit vera, & cum fundamento, requirit quòd distinctio detur in re, quia veritas iudicij fit per adæquationem ad id quod est in re: unde si verè iudicantur aliqua distinguì, oportet quòd in re talis distinctio sit; alioquin falsum erit iudicium. Secus autem distinctio rationis, quæ fit secundo modo, & per simplicem intellectus apprehensionem: illa enim non requirit pro fundamento aliquam distinctionem realem, sed sufficit quod ex parte rei cognita inveniatur eminentia, & multiplicitas virtualis, quæ unico conceptu non possit ab intellectu exhaustiri & adæquari. Unde D. Thomas 1. parte, quæst. 84. art. 1. advertit, hanc fuisse causam errandi Platoni, quando posuit ideas separatas, quia existimavit objecta eo modo debere reperiri in re, sicut ab intellectu cognoscuntur.

Notandum tertio: Quòd intellectus in ista distinctione rationis per apprehensionem, adhuc dupliciter potest procedere: primò per totalem & integram præcisionem, ita quòd illud quod præscinditur, actu non includat aliud à quo abstrahitur, sed ita excludat, quòd remaneat in potentia ad illud: quo pacto gradus genericus præscinditur à differentiali. Alio modo distinguitur unum ab alio, non per præcisionem totalem, sed penes explicitum & implicitum; ita quòd unum actu includatur in alio, nec remaneat in potentia ad illud, sed tamen non explicetur, nec exprimitur distinctè, sed confusè tantum, & implicite in eo contineatur: quo pacto ratio entis præscindit à suis inferioribus, ut docetur in Metaphysica.

Ex his ergo facile intelligetur status quæstionis propositæ, & sententiarum diversitas: inquirimus enim in primis, quænam rationis distinctio in divinis attributis admittenda sit: An illa sit rationis ratiocinatæ, & cum fundamento in re; vel tantum rationis ratiocinantis, & ex sola facultate intellectus? Secundo quæritur, an illa sit per totalem & integram præcisionem, vel solum penes explicitum & implicitum? In cuius difficultatis resolutione, tres sunt sententiæ.

Prima asserit divina attributa, tum inter se, tum ab essentia, solâ ratione ratiocinante distinguì, vel solum connotatione quadam extrinsecâ ad res creatas; ita ut eadem entitas increata Dei, ut connotat effectus à se producibiles, dicatur omnipotentia: sapientia verò, vel scientia, ut connotat res sibi objectivè præfentes, & à se cognitatas. Ita docent Nominales in 1. distinct. 8. quibus ex recentioribus favor

28.

29.

30.

Hurtado, novus hujus temporis Nominalis, A
disp. 4. metaph. sect. 4.

Secunda sententia existimat, divina attributa
ita posse præscindi ab essentia, vel essentiam ab
attributis, ut unum in alio non includatur, etiam
implicitè. Ita Vazquez hic disp. 119. cap. 2. Me-
ratius, Fasolus, & alij.

Tertia, quæ est communis in Schola Thomi-
starum, & quam plures ex recentioribus sequun-
tur, docet attributa divina distingui ab essentia,
vel inter se, solum per modum expliciti & im-
pliciti, sicut ens distinguitur à suis proprietatibus,
in quibus transcendentaliter includitur.

§. II.

Vera sententia, duplici conclusione statuitur.

31. Dico primò: Inter attributa divina & essen-
tiam, & inter ipsa attributa, datur distin-
ctio rationis ratiocinatæ, & cum fundamento in
re; & non solum rationis ratiocinantis, vel ex
connotatione extrinseca rerum creaturarum.

Hanc conclusionem docet D. Thomas varijs in
locis præsertim in 1. dist. 2. quæst. 1. art. 2. ubi sic
habet: *Quidam dicunt quod ipsa attributa non
differunt, nisi penes connotata in creaturis, quod
non potest esse &c.* Et ibidem art. 2. *Sapientia,
& bonitas, & omnia hujusmodi, sunt omnino
unum re in Deo, sed differunt ratione; & hæc
ratio non est tantum ex parte ipsius ratiocinan-
tis, sed ex proprietate ipsius rei.*

32. Eadem veritas ratione suadet: Illa distingun-
tur ratione ratiocinatâ, quæ distinguntur ratio-
ne, cum fundamento in re: Sed divina attributa
distinguntur inter se, & ab essentia, distinc-
tione rationis cum fundamento in re: Ergo &c.
Major constat ex primo notabili, Minor proba-
tur. Licet res illa quæ Deus est, sit unica & sim-
plicissima, est tamen virtualiter multiplex, &
æquivaler pluribus perfectionibus à parte rei di-
stinctis in rebus creatis; unde quamvis ratione
unitatis & simplicitatis, nullam videatur funda-
re distinctionem, sed potius omni distinctioni
opponi: ratione tamen eminentiæ, & virtualis
multiplicitatis, eam fundat, quatenus talis emi-
nentia non potest adæquatè concipi à nostris
conceptibus; qui speciebus creaturarum utuntur
ad tendendum in Deum; & sic oportet plures
conceptus multiplicare ad attingendas perfectio-
nes divinas, ut egregiè exponit S. Doctor infra
quæst. 13. art. 4. ubi videndus est. Distinctio
ergo rationis, quam concipimus in divinis attri-
butis, duplex habet fundamentum: unum ex
parte nostri, nempe limitationem intellectus
creati, & modum concipiendi res divinas, per
analogiam ad creatas: aliud ex parte Dei, emi-
nentiam scilicet divinæ perfectionis, quæ licet in
se simplicissima, æquivaler tamen pluribus à
parte rei distinctis. Unde S. Thomas loco citato
ex 1. sent. dicit quod *pluralitas istarum ratio-
num, non tantum est ex parte intellectus nostri,
sed etiam ex parte ipsius Dei; in quantum sua
perfectio superat unamquamque conceptionem no-
stri intellectus; & ideo pluralitati istarum ra-
tionum, responder aliquid in re quæ Deus est, non
quidem pluralitas rei, sed plena perfectio.*

33. Præterea hanc conclusionem probant argu-
menta Scoti articulo præcedenti proposita: Ea
enim quæ diversas habent definitiones, & de qui-
bus prædicata contradictoria verificantur, & quæ
ita se habent, ut unum possit esse ratio à priori, &

causa virtualis alterius, debent distingui saltem
virtualiter, & distinctione rationis quæ habeat
fundamentum in eminentia rei, ut constabit ex
dictis solvendo argumenta Scoti.

Adde quod ex opinione illa Nominalium, se-
quitur omnia nomina, quæ Deo attribuantur,
esse synonyma, & idem omnino significare; at-
que hæc tria nomina, *sapientia, bonitas, iusti-
tia*, non magis esse diversa, quam hæc tria, *Mar-
cus Tullius Cicero*.

Item juxta hanc sententiam, vix potest expli-
cari, quomodo divina essentia possit communi-
cari Filio sine paternitate, vel hypostasis Ver-
bi uniri primario naturæ humanæ, non autem
ejus essentia. Vel quâ ratione intellectus in Deo
sit principium quo generandi, non autem vo-
luntas, & voluntas principium spirandi, non
autem intellectus, pluraque alia quæ in Tracta-
tu de Trinitate latius expendemus. Unde Suarez
libro 7. de Trinitate cap. 1. de hac sententia No-
minalium, hanc profert censuram: *Hæc opinio, si
in re ipsa dissentiat à communi sententia, est
plusquam falsa: si verò tantum in modo loquen-
di, est impertinens, & sine fundamento, & vix
permittit nobis, uti vocibus aptis ad explican-
dum hoc mysterium, scilicet Trinitatis.*

Dico secundò: Attributa divina, inter se, & ab
essentia, ita ratione distinguntur, quod essentia in
suo conceptu implicitè includit attributa, & in-
cluditur in illis, & quodlibet attributum includit
cætera.

34. Probatur primò conclusio ratione fundamen-
tali. Quodlibet attributum, quantumcunque ab
alio distinctum concipiatur, semper tamen debet
concipi ut actus purus, & simpliciter, ac in gene-
re entis infinitus: Ergo debet concipi ut includens
actu, saltem implicitè, omnem perfectionem,
quæ sibi potest adjungi vel convenire. Conse-
quentia patet, quia de ratione actus puri est,
quod non possit concipi, ut perfectibile per ad-
ditionem alterius, & in potentia ad illud, sed de-
bet concipi ut in se omnino perfectus, licet tota
ejus perfectio, in nostro conceptu non explicetur.
Similiter cum infinitum simpliciter, in se
formaliter includat omnem rationem entis, quæ
non involvit limitationem & imperfectionem;
quia infinito nihil potest addi in illo genere in
quo est infinitum: si divina essentia, ejusque
attributa, concipi debeant ut infinita simpliciter,
& in genere entis, debent concipi cum inclusio-
ne saltem implicita, cujusunque perfectionis
simpliciter simplicis.

35. Confirmatur: Illud habet essentia divina, ra-
tione suæ infinitatis, quod habet ens, ratione
suæ transcendentæ: Sed ens, ratione suæ tran-
scendentæ, ita intimè includitur in suis proprie-
tatibus, ut non possit ab eis perfectè abstrahi: Er-
go & divina essentia in suis attributis.

E Confirmatur ampliùs: Ita se habet ratio entis
divini & increati, respectu sapientiæ increatæ, si-
cut ratio entis creati, respectu sapientiæ creatæ:
Sed ratio entis creati, non potest perfectè abstra-
hi à sapientia creatæ: Ergo nec à sapientia increa-
ta, ratio entis divini & increati: nec consequen-
ter alia attributa, quæ in tali ratione entis in-
creati & per essentiam intimè clauduntur & con-
tinentur.

36. Probatur secundò conclusio: Si in attributis
divinis posset dari distinctio rationis, per modum
excludentis & exclusi, & præcisiones objectivæ,
quales admittuntur à Philosophis inter genus &
differentiam,